

Elena-Giorgiana SIMIONESCU

**RECIDIVISMUL
ȘI RECIDIVA LEGALĂ**

Universul Juridic

București

-2012-

Editat de **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Copyright © 2012, **S.C. Universul Juridic S.R.L.**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin

S.C. Universul Juridic S.R.L.

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
S.C. Universul Juridic S.R.L.

**NICIUN EXEMPLAR DIN PREZENTUL TIRAJ NU VA FI
COMERCIALIZAT DECÂT ÎNSOTIT DE SEMNĂTURA ȘI
ȘTAMPILA EDITORULUI, APLICATE PE INTERIORUL
ULTIMEI COPERTE.**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SIMIONESCU, ELENA-GIORGIANA

Recidivismul și recidiva legală / Elena-Giorgiana

Simionescu. - București : Universul Juridic, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-973-127-768-4

343.235.1(498)

REDACȚIE: tel./fax: **021.314.93.13**
tel.: **0731.121.218**
e-mail: **redactie@universuljuridic.ro**

DEPARTAMENTUL telefon: **021.314.93.15; 0726.990.184**

DISTRIBUȚIE: tel./fax: **021.314.93.16**
e-mail: **distributie@universuljuridic.ro**

www.universuljuridic.ro

**COMENZI ON-LINE,
CU REDUCERI DE PÂNĂ LA 15%**

Introducere

În contextul unor probleme complexe în plan economic, social și moral, generate de criza economică, instabilitatea politică, prăbușirea sistemului de protecție socială și însoțite de alți factori negativi, precum: scăderea nivelului de trai, creșterea șomajului și inflației, imperfecțiunea sistemului legislativ, ineficiența sistemului execuțional penal, crește deosebit de mult riscul apariției infraționalității ca fenomen normal, de adaptare la starea de anomie sau ca un comportament inovativ. Starea de anomie se instalează atunci când există un decalaj prea mare între scopurile propuse și mijloacele legitime, accesibile pentru anumite categorii sociale. Aceste categorii defavorizate recurg la mijloace ilegale, la criminalitate, pentru satisfacerea scopurilor propuse de cultura ambiantă¹.

Atunci când o economie este în criză, conflictele sociale se agravează; crește numărul persoanelor care tot mai frecvent își satisfac interesele prin orice metode, inclusiv ilegale. Printre infractorii identificați se remarcă o creștere a numărului persoanelor care au comis anterior infrațiuni.

Se vorbește mult despre fenomenul criminalității, despre diversificarea și specializarea infractorilor, despre prejudiciile mari pe care le produce criminalitatea, atât indivizilor, cât și unităților de stat sau private².

În literatura de specialitate, criminalitatea este considerată un fenomen social normal, care se manifestă inevitabil în toate societățile.

---

¹ Gassin R., *Criminologie*, ediția a V-a, Dalloz, Paris, 2003, p. 182-184; Cioclei V., *Manual de criminologie*, ediția a IV-a, Editura C.H. Beck, București, 2007, p. 117 și 118.

² Brezeanu O., *Criza din sistemul penitenciar*, Revista de drept penal nr. 3/2007, p. 54.

Această inevitabilitate se datorează eterogenității condiției umane. Întrucât nu poate exista o societate în care indivizii să nu se abată mai mult sau mai puțin de la tipul colectiv, este inevitabil ca dintre aceste abateri unele să prezinte caracter infracțional¹. Potrivit lui Emille Durkheim, „criminalitatea face parte din societate la fel de normal ca nașterea și decesul, iar o societate fără crimă ar fi patologic supracontrolată”, astfel că „teoretic crima ar putea să dispară cu desăvârșire numai dacă toți membrii societății ar avea aceleași valori, dar o asemenea standardizare nu este nici posibilă și nici de dorit”². Criminalitatea trebuie înțeleasă și analizată nu prin ea însăși, ci în strânsă legătură cu o cultură determinată în spațiu și timp³; ea nu este determinată de cauze excepționale, ci, în primul rând de structura socio-culturală de care îi aparțin⁴.

După Rousseau, „criminalitatea crește mai cu seamă prin faptul indivizilor care fac profesii din ea”⁵, iar după Tarde, „criminalitatea se localizează, devenind „o carieră” și din ce în ce mai mult deosebirea se adâncește printr-un fel de diviziune a muncii între oamenii cinstiți și între mișei”⁶.

Criminalitatea, fiind astfel legată de societate, a existat și va exista întotdeauna, motiv pentru care „este o utopie a ne gândi la stărpirea absolută a criminalității; tot ce putem face este ca s-o reducem și s-o îmblânzim”⁷. Existând infractori vor exista și recidiviști. Pentru stabilirea măsurilor necesare de reducere și „îmblânzire” a criminalității este foarte importantă examinarea factorilor generatori de criminalitate, a consecințelor sociale, economice, umane, psihologice etc., care

---

¹ Durkheim E., *Regulile metodei sociale* (traducere), Editura Științifică, București, 1974, p. 116.

² Amza T., *Criminologie, Tratat de teorie și politică criminologică*, Editura Lumina Lex, București, 2002, p. 420.

³ Gassin R., *op. cit.*, p. 163.

⁴ Pinatel J., *Traite du droit penal et de criminologie*, Dalloz, Paris, 1963, p. 65.

⁵ Tanoviceanu I., *Tratat de drept și procedură penală*, ediția a II-a a cursului de Drept și procedură penală, vol. II, București, 1925, p. 349.

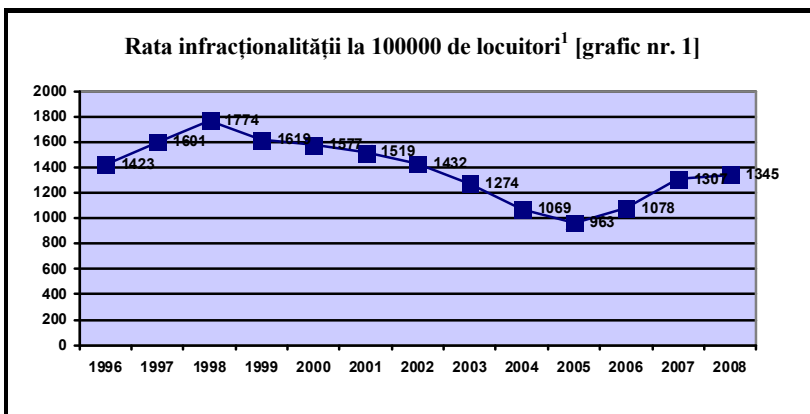
⁶ *Idem*, p. 350.

⁷ Pop Tr., *Curs de criminologie*, Cluj, 1928, p. 67 și 68.

se produc efectiv sau sunt susceptibile a se produce prin comiterea de infracțiuni, și care pot fi măsurate, evaluate prin mijloace științifice și diminuate în raport cu strategiile și resursele alocate.

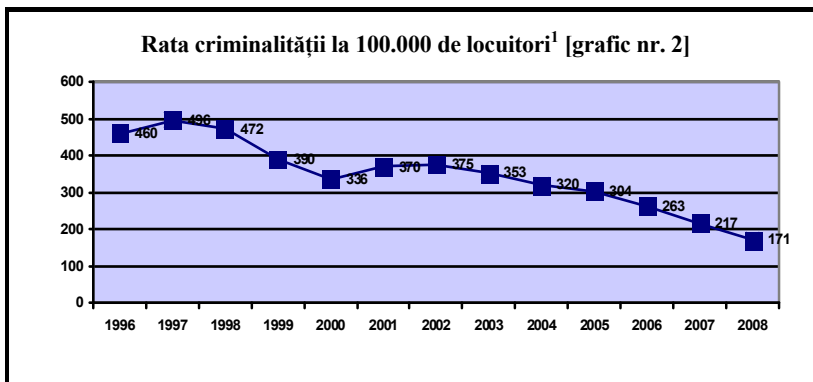
Societatea românească a suferit în ultimii ani transformări politice, sociale și economice care au avut consecințe vizibile și asupra ratei infracționalității și a criminalității.

Rata infracționalității în România a crescut în ultimii ani, fapt dovedit de modificările, fluctuația și reprezentarea cantitativă a infracțiunilor. Evoluția ei pe parcursul anilor 1996-2008 se prezintă în modul următor (grafic nr. 1):

Deși, în ultima perioadă, s-a constatat o creștere a infracțiunilor săvârșite anual, rata criminalității, dimpotrivă, cunoaște un trend descendent. Evoluția acesteia pe parcursul perioadei analizate se prezintă astfel (grafic nr. 2):

¹ *Anuar statistic*, Institutul Național de Statistică, București, capitol de interes: *Justiție*, disponibil pe Internet la adresa: <http://www.statistici.inssse.ro>. „Rata infracționalității” reprezintă numărul infracțiunilor înregistrate și soluționate la 100000 locuitori, raportat la numărul locuitorilor României.

Manifestarea criminalității² se datorează, actualmente, modificărilor importante la nivel social: incompleta reglementare a legii, modificările prea dese ale legislației, scăderea prestigiului și autorității instanțelor de control social, existența comportamentului deviant „la vedere” care sfidează direct normele legale. Acest tip de comportament prezintă un pericol deosebit prin impactul pe care îl are asupra populației care se simte abandonată, prin eroziunea imaginii instituțiilor statului de drept. Infracționalitatea susținută de sărăcie va crește și abandonul școlar și migrația.

În prezent, criminalitatea se caracterizează prin forme deosebit de periculoase. Amestecul a două tipuri de criminalitate, criminalitatea organizată și criminalitatea în masă, impune analiza parametrilor cantitativi și calitativi ai acestui fenomen. Faptul că ne confruntăm cu o criminalitate foarte gravă, care cauzează prejudicii mari și a cărei violență este bine-cunoscută, necesită revizuirea politicilor penale. Pentru toate aceste motive, nu este o surpriză faptul că suntem astăzi martorii modificării politicilor de stat și ai reconfigurării societăților europene afectate de un fel de „panică morală” importată din alte țări,

¹ *Anuar statistic*, Institutul Național de Statistică, București, capitol de interes: *Justiție*, disponibil pe Internet la adresa: <http://www.statistici.insse.ro>. „Rata criminalității” reprezintă numărul persoanelor condamnate definitiv la 100.000 locuitori, raportat la numărul locuitorilor României.

² Date statistice ale Poliției Române: *Infracțiuni soluționate – total; Volumul criminalității*, disponibile pe Internet la adresa: <http://www.politiaromana.ro/statistici>.

deoarece există o legătură strânsă între nivelul mondial al criminalității organizate și al criminalității locale. Politica penală are tendința de a fi redusă la o „politică de securitate”¹.

Unii criminologi străini, preocupați fiind de problematica fenomenului infracțional, au abordat și problema recidivismului, însă, aproape toate concluziile investigațiilor au confirmat că acesta este un fenomen complex, dificil de explicat.

În cercetarea criminologică românească astfel de studii sunt foarte puține și, deseori, fenomenul recidivismului este eliminat din discuții. De altfel, studiile și cercetările privind diversele aspecte etiologice și predictive ale criminalității în România până în anul 1989 au fost destul de rare², caracteristicile regimului totalitar nepermițând realizarea cercetărilor științifice privind etiologia delincvenței. Preocupările pentru analiza recidivismului au fost și mai puține, atât înainte, cât și după 1989, fapt ce a contribuit la alegerea acestui subiect.

În opinia mea, recidivismul este constituit din ansamblul infracțiunilor comise într-o anumită perioadă de timp, într-o societate dată, de către persoane care au mai suferit o condamnare pentru alte infracțiuni. Recidivismul ca fenomen socio-criminologic nu se limitează la recidiva legală, însemnând reiterarea comportamentului infracțional după o condamnare anterioară și reflectând, atât perseverența infracțională a infractorului, cât și ineficiența sistemului punitiv.

Recidivismul este o noțiune utilizată frecvent în criminologie, cu o accepțiune mult mai largă decât conceptul de recidivă, el desemnând și alte varietăți de reiterare a infracțiunilor, precum: recidiva generică (concurusul real de infracțiuni), recidiva socială (care există încă de la condamnarea anterioară, chiar dacă condițiile recidivei legale nu sunt îndeplinite), recidiva penitenciară (care presupune executarea efectivă a unei pedepse în închisoare)³. Din punct de vedere criminologic, recidivismul face obiectul unor preocupări speciale pe planul cercetării

---

¹ Rodriguez A. M., *Criminal Policy. New Challenges, Old Ways (Politici penale. Noi provocări* - trad. aut.), disponibil pe Internet la adresa: la www.defensesociale.org/revista2003/12.

² Stănoiu R. M., *Introducere în criminologie*, Editura Academiei, București, 1989, p. 143.

³ Gassin R., *op. cit.*, p. 364.

cauzelor multiple¹ ale fenomenului criminologic, al trăsăturilor caracteristice ale personalității infractorului recidivist.

Recidivismul poate fi caracterizat ca „o manifestare cu tente aproape maladive în sfera infracționalității de ansamblu, obiectul eliminării lui fiind de la început utopic. În fața acestui fenomen, atitudinea social-juridică este asemănătoare cu cea a medicului pus în fața unei boli grave, despre care, deși se întrevăd puține șanse de salvare, are obligația de a limita efectele bolii, în măsura posibilităților”².

La începutul secolului trecut, Enrico Ferri aprecia că nivelul recidivismului oscila între 50%-60%. Estimările mai recente au arătat că 49% dintre inculpați sunt nonprimari și 30% se încadrează în definiția recidivismului propriu-zis³. Alte studii au arătat că există un număr de infractori care sunt la originea unui număr important de acte criminale: 10% până la 15% dintre infractori ar fi autorii a până la 50% din crimele și delictele comise. Acest fapt a dus la concluzia că o sancționare mai puțin severă a acestei categorii de infractori ar încuraja fenomenul recidivismului⁴.

În pofida numeroaselor eforturi de a reduce recidivismul sau de a exercita un control asupra lui, în ultimele decenii acesta fie a luat amploare, fie a rămas în aceleași limite. Acest fapt reprezintă o constatare caracteristică pentru majoritatea țărilor, inclusiv pentru România, unde infracțiunile comise în stare de recidivă constituie circa 60% din numărul total al infracțiunilor înregistrate pe parcursul anilor 1996-2006, după cum se poate observa în graficul nr. 3:

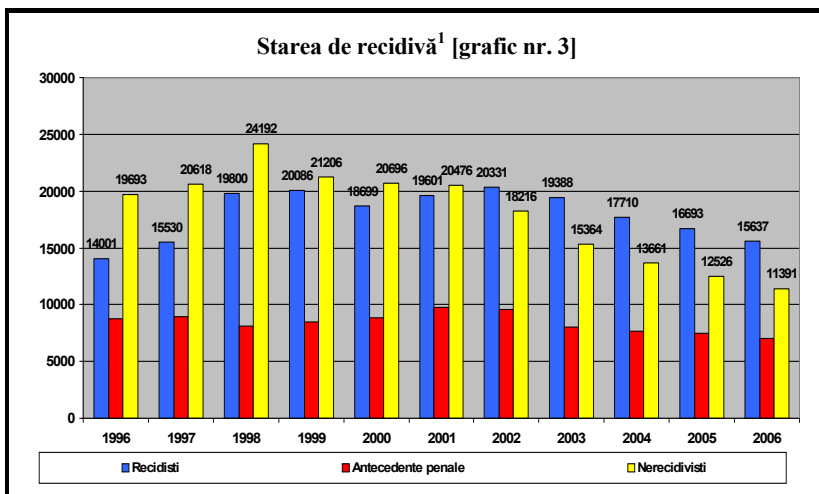
---

¹ Dongoroz V., ș.a., *Explicații teoretice ale Codului penal român*, Partea generală, ediția a II-a, Editura Academiei Române, vol. I, București, 2003, p. 321; Mateuț Gh., *Recidiva în teoria și practica dreptului penal*, Editura Lumina Lex, București, 1997, p. 11; Molnar I., *Recidiva și recidivismul în sfera fenomenului infracțional*, Editura Ministerului de Interne, 1992, p. 94 și urm.; Costea V., Loghin O., *Însemnări de la cel de-al XVIII-lea Curs Internațional de Criminologie*, Revista română de drept nr. 1/1969, p. 172; Cocaină O., *Recidiva în dreptul penal*, ediție revăzută și adăugită, Editura Lumina Lex, București, 1995, p. 10.

² Sili V., *Recidiva infracțională: Aspecte juridico-penale și criminologice*, teză de doctorat, Chișinău, 2008, p. 147, disponibilă pe Internet la adresa: <http://www.cnaa.acad.md>.

³ Gassin R., *op. cit.*, p. 351.

⁴ *Idem*, p. 352.

Conform unei opinii², „starea de recidivă” constituie o cauză personală de agravare facultativă a pedepsei pentru infracțiunea săvârșită în această stare. Recidiva nu constituie o circumstanță agravantă, pentru că nu intră în conținutul abstract sau concret al infracțiunii și nu servește la încadrarea juridică a faptei³. Caracterul facultativ al agravării, în concepția actualului Cod penal, este motivat de faptul că, nu totdeauna, săvârșirea din nou a unei infracțiuni ar reflecta o periculoasă perseverență infracțională a infractorului, ceea ce ar face ca necesitatea agravării pentru recidivă să nu acționeze în toate cazurile.

Experiența infracțională anterioară a condamnaților și creșterea sau menținerea numărului persoanelor revenite în închisoare indică faptul că resocializarea acestei categorii de condamnați este dificilă, având șanse reduse de reușită. Problema recidivării este foarte strâns

¹ Aceste date au fost puse la dispoziție de către CSM în urma solicitării formulate în baza Legii nr. 544/2004 privind liberul acces la informațiile de interes public.

² Bulai C., *Manual de drept penal. Partea generală*, vol. II, Editura All, București, 1997, p. 80.

³ Pașca V., *Drept penal. Partea generală*, vol. I, Editura Worldteach, Timișoara, 2006, p. 318.

legată de problema resocializării, tocmai din cauza ineficienței tratamentului juridico-penal și a incapacității finalizării politicilor penale.

Atitudinea socio-juridică ce îmbracă nota unui optimism cu nimic justificat de realitatea fenomenelor antisociale și de mijloacele reale de care societatea dispune la un anumit moment, duce la situația în care „una spunem” și „alta facem”, ceea ce în ultimă analiză are drept efect scăparea fenomenelor antisociale de sub control¹.

Desfășurarea unor activități eficiente de prevenire și control privind fenomenul recidivismului necesită, în primul rând, cunoașterea cauzelor ce l-au generat, ținând seama de contextul real și condițiile economico-financiare, sociale și instituționale proprii sistemului judiciar românesc.

În literatura juridică s-a exprimat opinia că „recidiva ar fi o buruiană născută, sau cel puțin enorm dezvoltată în secolul al XIX-lea, grație ideilor beccariene de îndulcire a pedepselor. Umanitarismul exagerat și bolnăvicios, care s-a revărsat în acest secol asupra tuturor infractorilor n-a exceptat nici pe recidiviștii ori pe infractorii profesioniști”². Opinia, desigur, este exagerată.

Recidivismul nu poate fi pus doar pe seama umanizării sistemului pedepselor. Recidiva relevă și ineficiența sistemului punitiv, deoarece înseamnă „recădere în criminalitate, această recădere producându-se după ce aceeași persoană a trecut prin focul unei condamnări sau al unei executări de pedeapsă pentru o altă infracțiune, ce relevă fără dubii că avertismentul dat de societate, cuprins în condamnarea sau în executarea respectivă nu și-a produs niciun efect”³. „Recăderea în criminalitate face dovada unei persistențe în rău, o stare primejdioasă a infractorului față de care trebuie să se ia măsuri mult mai eficace decât față de infractorul primar. Recidiva face dovada că societatea, cu ocazia primei infracțiuni a făcut un diagnostic greșit asupra infractorului, că ea i-a aplicat un tratament greșit sau necomplet sau că respectivul este rebel la orice tratament, adică nu a cunoscut boala sau a cunoscut-o, dar a tratat-o greșit sau incomplet, sau este vorba de o boală incurabilă”⁴.

---

¹ Molnar I., *op. cit.*, p. 105 și 106.

² Tanoviceanu I., *op. cit.*, vol. I, p. 351.

³ Oancea I., *Drept penal. Partea generală*, Editura All, București, 1995, p. 241.

⁴ Pop T., *Drept penal comparat. Partea generală*, vol. II, Cluj, 1923, p. 650.